

بسمه تعالی

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده معماری و شهرسازی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران

تهیه کنندگان و مجریان برنامه

نام و نام خانوادگی: کامبیز حاجی قاسمی. تخصص: فوق لیسانس معماری. سمت: استادیار دانشگاه شهید بهشتی. سابقه: بیش از بیست سال تدریس و پژوهش در حوزه معماری و شهرسازی ایران.

نام و نام خانوادگی: زهرا اهری. تخصص: دکترای شهرسازی. سمت: استادیار دانشگاه شهید بهشتی. سابقه: بیش از پانزده سال تدریس و پژوهش در حوزه معماری و شهرسازی ایران.

نام و نام خانوادگی: مهرداد قیومی بیدهندي. تخصص: فوق لیسانس پژوهش هنر. سمت: مدرس دانشگاه شهید بهشتی. سابقه: بیش از بیست سال تدریس و پژوهش در حوزه معماری ایران.

نام و نام خانوادگی: باقر آیت الله زاده شیرازی. تخصص: دکترای معماری. سمت: مدرس دانشگاه. سابقه: بیش از سی سال تدریس و پژوهش در حوزه معماری و شهرسازی ایران.

نام و نام خانوادگی: هایده لاله. تخصص: دکترای باستان شناسی. سمت: استادیار دانشگاه تهران. سابقه: بیش از بیست سال تدریس و پژوهش در باستان شناسی ایران.

نام و نام خانوادگی: اکبر حاج ابراهیم زرگر. تخصص: دکترای معماری. سمت: استاد دانشگاه شهید بهشتی. سابقه: بیش از بیست سال تدریس و پژوهش در حوزه معماری ایران.

نام و نام خانوادگی: هادی ندیمی. تخصص: دکترای معماری. سمت: استاد دانشگاه شهید بهشتی. سابقه: بیش از بیست سال تدریس و پژوهش در حوزه معماری و شهرسازی ایران.

فصل اول

مشخصات کلی دوره کارشناسی ارشد
مطالعات معماری ایران

بسمه تعالی

دوره کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران

فصل اول : مشخصات کلی

تعریف دوره

دوره کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران به بازنگری و تعمق در پیشینه تاریخی معماری و شهر و شهرنشینی ایران و بسط و تعمیق دانش موجود در این زمینه می پردازد. بدیهی است در توضیح و تبیین مشخصات معماری و شهر به عنوان "فضای زیست ایرانی" در دوره های مختلف، علاوه بر پرداختن به سکونتگاه ها و بناها به شئون دیگر زندگی انسان همانند اعتقادات، فرهنگ و هنر، تاریخ و علوم مختلف پرداخته می شود.

هدف دوره

هدف از این دوره : الف - تربیت متخصص به عنوان پژوهشگر تاریخ معماری
ب - بسط و گسترش دانش در زمینه تاریخ معماری ایران از طریق انجام کارهای پژوهشی در این حوزه

ضرورت و اهمیت دوره

معماری ایران تاریخ درخشان و چند هزار ساله ای را پشت سر گذاشته است که آشنایی با آن و تجربیات متکاتف خلاقانه درون آن در طراحی و ایجاد محیط زندگی مردم این سرزمین می تواند چراغی نورانی در یافتن راه گذر از بحران هویت معماری امروز ایران باشد. متأسفانه این معماری غنی تا امروز کمتر شناخته و معرفی گردیده است. تلاش هایی هم که تاکنون در این زمینه انجام شده یا می شود، همگی از بیرون حوزه های معرفتی و هنری این فرهنگ و توسط خارجیان و غربیان بوده است. نسل امروز طراحان و معماران ایران نیز بحران موجود را دریافته و تشنه آشنایی با ریشه ها و اصالت های فرهنگی است تا بتوانند مستقل و بدون اتکاء به دیگر فرهنگ ها معماری شایسته و اصیلی برای امروز و فردای مردم این سرزمین پدید آورد. یادآوری این نکته نیز خالی از فایده نیست که تمامی تلاش هایی که برای دستیابی به معماری متکی بر اصالت های خودی تاکنون توسط معماران و هنرمندان گوناگون به خصوص در حدود نیم قرن اخیر صورت گرفته، به خاطر عدم آشنایی علمی با معماری گذشته ایران سترون مانده است.

از این رو، امروزه بیش از هر زمان دیگر، تربیت متخصصانی برای شناسایی معماری گذشته ایران، ارزش های کیفی نهفته در آن و تاریخ هزاران ساله اش برای پاسخ گویی به نیازهای میرم و جدی امروز، ضرورت پیدا می کند.

طول دوره

طول متوسط دوره کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران ۲ سال یا ۴ نیمسال است. تمامی دانشجویانی که وارد دوره می شوند لازمست که تعداد ۱۳ واحد را به عنوان دروس پیشنیاز (کمبود) طبق جدول شماره (۱) بگذرانند.

تعداد و نوع واحدهای درسی دوره

کل واحدهای درسی این دوره ۳۲ واحد به شرح زیر است:

دروس اصلی و تخصصی	۱۸ واحد
دروس اختیاری	۸ واحد
رساله نهایی	۶ واحد
جمع	۳۲ واحد

نقش و توانایی فارغ التحصیلان

فارغ التحصیلان این دوره می توانند به عنوان پژوهشگر تاریخ معماری و شهرسازی ایران در مراکز پژوهشی مرتبط، اعم از دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی، سازمان میراث فرهنگی و گروه های باستانشناسی یا به عنوان مدرس تاریخ معماری و شهرسازی در دانشگاه ها و مراکز علمی و یا به عنوان مشاور در گروه های علمی، طراحی و معماری و شهرسازی به کار اشتغال ورزند.

شرایط ورود به رشته

دانشجویان این دوره از میان فارغ التحصیلان دوره کارشناسی معماری برگزیده می شوند. ایشان باید آشنایی اولیه با مصادیق و تاریخ معماری ایران و نیز علاقه و انگیزه کافی نسبت به این موضوع را جهت شرکت در این دوره داشته باشند. با تاریخ ایران، هنرهای مختلف ایرانی، ادبیات، موسیقی، فلسفه و عرفان اسلامی - ایرانی آشنا باشند.

آزمون ورودی

برای فارغ التحصیلان رشته معماری، آزمون ورودی مطابق جدول راهنمای آزمون ورودی تحصیلات تکمیلی دوره های کارشناسی ارشد ناپیوسته داخل در دو مرحله به انجام خواهد رسید. مرحله اول از طریق امتحان کتبی و آزمون سراسری انجام خواهد شد. در مرحله دوم از سه برابر ظرفیت اعلام شده برای رشته، امتحان کتبی تشریحی و مصاحبه شفاهی در قالب آ.ت.ت. انجام شده و دانشجویان واجد شرایط گزینش می شوند.

مواد و ضریب امتحانی

مواد و ضرایب امتحانی آزمون ورود به رشته مطالعات معماری ایران به شرح زیر می باشند:

- | | |
|------------------------------------------------------------|--------|
| ۱- زبان تخصصی (انگلیسی ، عربی، فرانسه، آلمانی، ایتالیایی) | ضریب ۱ |
| ۲- تاریخ معماری و شهرسازی ایران و آشنایی با مصادیق آن | ضریب ۴ |
| ۳- آشنایی با ادبیات فارسی | ضریب ۲ |
| ۴- سازه و مصالح در معماری ایران | ضریب ۲ |
| ۵- آشنایی با هنرهای ایرانی | ضریب ۱ |
| ۶- تاریخ معماری جهان و آشنایی با مصادیق آن | ضریب ۱ |

فصل دوم

**جداول دروس دوره کارشناسی ارشد
مطالعات معماری ایران**

فصل دوم: جداول دروس

جدول شماره (۱): دروس پیشنهادی - دوره کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۰۱	زبان تخصصی	۳	۴۸		۴۸
۰۲	روش تحقیق در تاریخ معماری	۳	۳۲	۳۲	۶۴
۰۳	کارگاه نگارش	۲	۳۲		۳۲
۰۴	تاریخ فرهنگی - اجتماعی ایران	۳	۴۸		۴۸
۰۵	آشنایی با هنرهای ایرانی	۲	۳۲		۳۲
	جمع	۱۳			

جدول شماره (۲) : دروس اصلی و تخصصی دوره کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			جمع	عملی	نظری
۰۶	روش شناسی تاریخ نگاری معماری	۲	۳۲		۳۲
۰۷	نقد آثار تاریخی معماری	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۰۸	پژوهش در تاریخ معماری ایران ۱) دوره (پیش ازتاریخ)	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۰۹	پژوهش در تاریخ معماری ایران ۲) دوره (تاریخی)	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۱۰	پژوهش در تاریخ معماری ایران ۳) دوره (اسلامی)	۴	۸۰	۳۲	۴۸
۱۱	تاریخ تطبیقی معماری جهان اسلام	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۱۲	رسالة نهایی	۶			×
	جمع	۲۴			

×- برای گرفتن رساله نهایی ، گذراندن حداقل سه درس از چهار درس ۰۸ ، ۰۹ ، ۱۰ و ۱۱ اجباری است.

جدول شماره (۳) : دروس اختیاری رشته کارشناسی ارشد مطالعات معماری ایران*

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			جمع	عملی	نظری
۱۳	تاریخ شهر در ایران	۲	۳۲		۳۲
۱۴	آشنایی با مبانی باستانشناسی	۲	۳۲		۳۲
۱۵	آشنایی با سازه و مصالح سنتی	۲	۳۲		۳۲
۱۶	آشنایی با متون تاریخی و کتیبه ها	۲	۳۲		۳۲
۱۷	مروری بر نظریه های معماری	۲	۳۲		۳۲
۱۸	باغ ایرانی و تاریخ آن	۲	۳۲		۳۲
۱۹	تاریخ معماری شرق	۲	۳۲		۳۲
۲۰	مروری بر نظریه های مرمت	۲	۳۲		۳۲

* - تبصره: گذراندن ۸ واحد از دروس اختیاری اجباری است.

فصل سوم

**سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد
مطالعات معماری ایران**

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۱

نام درس: زبان تخصصی

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: پیشنیاز

ساعات تدریس: ۴۸ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: ارتقاء توانایی دانشجویان در استفاده از زبان تخصصی انگلیسی در حوزه تاریخ معماری و قرائت و ترجمه متون تخصصی در این حوزه .

موضوع: آشنایی دانشجویان با متون تخصصی در زمینه تاریخ معماری، واژگان و اصطلاحات تخصصی معماری در زبان انگلیسی و پرورش مهارتهایی نظیر ترجمه فنی، جستجوی اطلاعات، نگارش و ارائه مطالب به این زبان.

روش: این درس در قالب مباحث نظری و همراه با انجام تمرین های عملی ارائه می شود:

مباحث نظری: در ارائه مباحث نظری مدرس دانشجویان را تشویق می کند تا خود به جستجو در منابع و آموزش زبان بپردازند و بیشتر به هدایت کلاس می پردازد تا تدریس در آن. استفاده از مطالب سمعی و بصری نظیر فیلم های آموزشی و جستجو در سایتهای اینترنتی موجب جذاب شدن کلاس و بالا رفتن بازدهی کار می شود. مشارکت دانشجویان در برگزاری جلسات بحث و گفتگو بین دانشجویان و ارائه سمینارهای کوتاه مدت نیز به کلاس رونق می بخشد.

تمرین های عملی: در تمرین های عملی جنبه کاربردی استفاده از زبان مورد توجه است. بدین لحاظ انتخاب موضوعاتی که دانشجویان در طول نیمسال در درس های دیگر خود با آن ها مواجه هستند برای تحقیق به زبان انگلیسی توصیه می شود. همچنین مطالعه مجلات و کتابهای مرتبط با موضوع درس، تماشای فیلمهای مستند، دعوت از سخنرانانی که درباره درس به زبان انگلیسی صحبت کنند و تهیه گزارش از این کارها کلاس را متنوع و تمرین را سازنده تر خواهد کرد. تمرین اصلی این کلاس را می توان به صورت ترجمه گروهی از متنی فنی و ویرایش و رایه آن برای چاپ و یا نگارش مقاله ای به زبان انگلیسی و ارائه آن در قالب سمیناری کوتاه مدت طراحی کرد. رایه نتیجه این تمرین ها در جمع دانشجویان موجب جذابیت بیشتر تمرین خواهد شد.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس ارزیابی میزان مشارکت فعال دانشجویان در مباحث کلاس و نتیجه تمرین ارائه شده خواهد بود.

سرفصلهای درس:

بخش اول: مقدمه ، منابع و ابزارها

۱- آشنایی با موضوع درس

۲- آشنایی با نحوه جستجو در متون تخصصی با استفاده از کلید واژه ها، واژه نامه، فهرست ها و چکیده ها

۳- آشنایی با نرم افزارهای جستجو در اینترنت و روش کار با آنها

۴- آشنایی با سایت های مرتبط و سودمند

۵- آشنایی با فرهنگ های عمومی و تخصصی، دایره المعارف ها و دیگر مراجع تخصصی

بخش دوم: آشنایی با واژگان تخصصی و پرورش مهارت های مطالعه

۱- آشنایی با ریشه لغات، پیشوندها و پسوندها، چگونگی واژه سازی در زبان انگلیسی و واژگان علمی

۲- آشنایی با واژگان تخصصی معماری با تأکید بر واژگان جزییات ساختمانی در بناهای تاریخی

۳- آشنایی با واژگان تخصصی در مهندسی عمران

۴- آشنایی با واژگان تخصصی در شهرسازی و طراحی شهری

۵- آشنایی با واژگان تخصصی در معماری داخلی

بخش سوم: پرورش مهارت های نگارشی

۱- آشنایی با اصول نگارش در زبان انگلیسی

۲- قالب های متداول نگارشی در زبان انگلیسی (نامه های اداری، گزارش سفر، ...)

بخش چهارم: ترجمه فنی

۱- آشنایی با ترجمه فنی

۲- خطاهای رایج در ترجمه و پرهیز از آنها

۳- آشنایی با اصول ویرایش در زبان فارسی

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۲

نام درس: روش تحقیق در تاریخ معماری

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری- عملی

نوع درس: پیشنیاز

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری ، ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با چگونگی پیشبرد پژوهش در حوزه تاریخ معماری است.
موضوع: در این درس دانشجویان با مفهوم تحقیق در معماری، چگونگی انجام فرایند تحقیق در تاریخ معماری، نحوه استفاده از ابزارها و منابع مختلف برحسب موضوع تحقیق، خصوصیات و امکانات روشهای مختلف تحقیق در تاریخ معماری و نیز تحقیقات مختلف صورت گرفته در این زمینه آشنا می شوند.
روش: . درس به صورت نظری - سمیناری ارائه می شود. دانشجویان ضمن آشنایی با روشهای مختلف تحقیق در تاریخ معماری، یک کار تحقیقی در حوزه تاریخ معماری را در طول ترم انجام داده و نتایج آن را در کلاس ارائه می کنند. در صورت نیاز به تشخیص مدرس، مطالعات میدانی برای طرح تحقیقی نیز می تواند انجام شود.
روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس امتحان کتبی و مقاله ارائه شده می باشد.

سرفصل مطالب درس:

۱- آشنایی با ابزار تحقیق

۲- آشنایی با منابع تحقیق تاریخ معماری

۱-۲- انواع متون مورد استناد در تحقیقات تاریخی (سفرنامه ها، خاطرات، متون تاریخی، زندگینامه،

داستان و رمان ...)، نحوه، نوع و میزان استفاده از هریک از آنها

۲-۲- انواع اسناد مورد استناد در تحقیقات تاریخی (عقد نامه ها، قراردادها، ...) و نحوه استفاده از آنها

۲-۳- منابع دیجیتالی (دیسک های فشرده اطلاعاتی، شبکه ها و پایگاه های اطلاعاتی)

۲-۴- فیلم (فیلم های خبری، فیلم های هنری، فیلم های مستند...)

۲-۵- نقشه و تصاویر

۳- چگونگی تهیه یک طرح تحقیق

۴- آشنایی با روشهای گوناگون تحقیق در تاریخ معماری

۴-۱- تحقیق تفسیری - تاریخی

۴-۲- تحقیق کیفی

۳-۴- تحقیق شبیه سازی و مدلسازی

۴-۴- استدلال منطقی

۴-۵- راهبردهای ترکیبی و مطالعات موردی

۵- نتایج حاصل از انواع تحقیقات معماری، نحوه ارائه و مخاطبین آن

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۳

نام درس: کارگاه نگارش

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: پیشنهادی

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنهاد: ندارد

هدف: تقویت مهارت‌های دانشجو در بیان مقصود خود با نثر فارسی و همچنین تنظیم و تدوین گزارشهای پژوهشی و مقاله و پایان‌نامه

موضوع: آموزش تفاوت‌های زبان فارسی و ادبیات فارسی، حوزه‌های مورد بحث در زبان فارسی، اقسام ویرایش (محتوایی، ساختاری، زبانی، فنی)، غلط‌های رایج در فارسی‌نویسی، روش‌های تنظیم متون علمی؛ معرفی مراجع مهم در این زمینه‌ها؛ آموختن عملی نگارش و ویرایش به صورت جمعی و فردی در کارگاه روش: آموزش و تقویت مهارت‌های نوشتن، شناخت غلط‌های رایج در فارسی‌نویسی به صورت نظری و عملی روش ارزیابی: امتحان کتبی تشریحی

سرفصل مطالب درس:

- فواید درس، برنامه درس، روش ارزیابی، منابع درس؛ تفاوت‌های زبان و ادبیات؛ مباحث زبان فارسی
- مراتب زبان (مخفی، محاوره، عامیانه مکتوب، اداری، علمی، ادبی، ...)
- واژه و واژه‌گزینی
- ویرایش و اقسام آن: محتوایی، ساختاری، زبانی، فنی
- مرجع‌شناسی (۱- مراجع لغت، ۲- مراجع اعلام)
- مرجع‌شناسی (شیوه‌نامه‌های کتابت)
- روش تنظیم مقاله علمی و پایان‌نامه (ساختار، طرز نوشتن، روش‌های ارجاع)
- پاکیزه‌نویسی (سابقه و فایده)
- کارگاه (تمرین گروهی پاکیزه‌نویسی)
- کارگاه (تمرین فردی پاکیزه‌نویسی)

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۴

نام درس: تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: پیشنیاز

ساعات تدریس: ۴۸ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: ارتقای کمی و کیفی دانسته‌های دانشجو درباره فرهنگ و تاریخ مردم ایران با اتکا به بررسی آثار و موارث فرهنگی در بستر فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و جغرافیایی

موضوع: مرور اجمالی تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران در پیش و پس از اسلام و تطبیق آن با تاریخ فرهنگی- اجتماعی اروپا؛ معرفی جوّ فرهنگی هر دوره تاریخی با بررسی علوم و فنون، معارف، ادبیات، هنر و شخصیت‌های آن دوره؛ شناخت جوّ فرهنگی هر دوره تاریخی با مواجهه حضوری با آثار فرهنگ مادی به‌جامانده، علوم و فنون، معارف، ادبیات، هنر و شخصیت‌های آن دوره؛ و آشنایی با آراء صاحب‌نظران مختلف درباره آنها

روش: آشنایی با تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران از طریق بررسی فرهنگ مادی با استفاده از علمی مانند انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی، تاریخ هنر، باستان‌شناسی؛ در دو بخش سمیناری و موزه‌ای
روش ارزیابی: ارزیابی مقاله دانشجو درباره نسبت یک اثر یا یک نوع اثر با جوّ فرهنگی دوره‌ای خاص

سرفصل مطالب درس:

- فواید درس، برنامه درس، روش ارزیابی، منابع درس
- فرهنگ مادی و فرهنگ معنوی؛ نسبت معماری و شهرسازی با تاریخ فرهنگی- اجتماعی، روش پژوهش در تاریخ فرهنگی- اجتماعی
- مروری کلی بر جغرافیا و تاریخ ایران و حدود و ثغور تاریخی و جغرافیایی مباحث درس، مطالعات انجام شده و روش‌ها و دیدگاه‌های محققین، و مبانی دوره بندی‌ها.
- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (پیش از اسلام)
- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (قرون نخست پس از اسلام)
- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (از طاهریان تا حمله مغول)
- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (از ایلخانان تا ظهور صفویان)

- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (از صفویان تا ظهور قاجاریان)
- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (قاجاریان)
- مروری بر تاریخ فرهنگی- اجتماعی ایران (پهلوی)
- از اثر تا تاریخ (بررسی نمونه های شیء موزه‌ای در بستر فرهنگی- اجتماعی آن)

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۵

نام درس: آشنایی با هنرهای ایرانی

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: پیشنهاد

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنهاد: ندارد

هدف: آشنایی با هنرهای مختلف ایرانی به منظور نشان دادن پیوند معماری و هنرهای گوناگون ایرانی با یکدیگر به منزله مظاهر یک فرهنگ و تقویت بنیه معرفتی دانشجو درباره فرهنگ خود
موضوع: آشنایی با طراحی سنتی، خوشنویسی، نگارگری؛ آشنایی با هنرهای صناعی؛ آشنایی با هنرهای وابسته به معماری؛ آشنایی با موسیقی ایرانی (موسیقی مقامی، موسیقی دستگاهی)
روش: معرفی کلی هنرهای ایرانی، شامل تبیین دیدگاهها و موضوعات این هنرها، ابزارها و مواد هریک، و تنوعات آنها، به صورت نظری
روش ارزیابی: امتحان کتبی تشریحی؛ ارزیابی مقاله تحقیقی دانشجو در موضوعی مرتبط با یکی از هنرهای ایرانی

سرفصل مطالب درس:

-فوائد درس، برنامه درس، روش ارزیابی، منابع درس

-اصول کلی و سازوکارهای مشترک طراحی سنتی (هندسه و ریاضیات، تناسبات، وزن و ایقاع،...)

-خوشنویسی

-نگارگری

-تذهیب

-بافته‌ها

-سایر هنرهای صناعی

-هنرهای وابسته به معماری

-موسیقی

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۶

نام درس: روش شناسی تاریخ نگاری معماری

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ۰۲

هدف: آشنایی دانشجویان با روشها و رویکردهای موجود در زمینه تاریخ نگاری معماری، مبانی فکری و نظری که این روشها بر آن مبتنی هستند و مباحثی که در مورد کاربرد هر یک از این روشها و رویکردها به ویژه در تاریخ نگاری معماری ایران مطرح شده و می شود .

موضوع: در این درس دانشجویان با آثار مورخین مختلف معماری (مثل ولفلین، بلومر، پانوفسکی، سامرسون، پوزنر، ویدلر، پوپ و نحوه نگرش آنها به تاریخ معماری آشنا می شوند. آراء مربوط به تئوری تاریخ و زیبایی شناسی از نویسندگان مختلف (مثل هگل و فوکو) به عنوان مبانی نظری رویکردهای فوق مورد بررسی قرار می گیرد. ادبیات موجود در حوزه تاریخ معماری جهان و به ویژه ایران با توجه به رویکردهای موجود تحلیل شده و روش برخورد آنها به موضوع تاریخ معماری، نوع مطالبی که ارائه می دهند، نقاط قوت و ضعف رویکردهای آنها مورد بحث و بررسی قرار می گیرد.

روش : درس به صورت نظری - سمیناری ارائه می شود. با توجه به جدید بودن مباحث مطرح شده از اساتید و صاحب نظران حوزه تاریخ معماری برای شرکت در مباحث کلاس دعوت می گردد. دانشجویان ضمن مشارکت فعال در مباحث کلاس ، پیرامون روش تاریخ نگاری یک مورخ معماری در جهان یا ایران و یا یکی از رویکردهای تاریخ نگاری معماری به تحقیق پرداخته و نتایج تحقیقات خود را در کلاس ارائه می نمایند.

روش ارزیابی: ارزیابی براساس مشارکت فعال دانشجویان در مباحث کلاس، مقاله تحقیقی که با نظر استاد مربوطه تهیه می کنند و آزمون کتبی خواهد بود.

سرفصل مطالب درس:

- تاریخچه روشهای برخورد به موضوع تاریخ هنر و معماری
- بیوگرافی نویسی
- تاریخ نگاری فرهنگی
- تاریخ نگاری امپیریک

- تاریخ نگاری مدرن
- رویکردهای جدید به نگارش تاریخ هنر و معماری
- تاریخ نگاری معماری در ایران

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۷

نام درس: نقد آثار تاریخ معماری

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری، ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ۰۲، ۰۶

هدف: هدف از این درس آشنا کردن دانشجویان با نقد آثار معماری و آموزش آداب و روش های نقد و توسعه مهارت ایشان در کار نقد و تجزیه و تحلیل آثار تاریخ معماری است. به عبارت دیگر هدف، تربیت دانشجویی است که بتواند درباره آثار تاریخ معماری بیاندیشد و درباره آن ها معمارانه سخن بگوید و بنویسد.

موضوع: در این درس روش های تجزیه و تحلیل، تفسیر و نقد آثار معماری / تاریخی معرفی می شود، تا دانشجویان به تحلیل آثار بپردازند. علاوه بر آموزش روش های عملی نقد و تحلیل آثار، مبانی نظری نقد شامل: تعاریف نقد، ضرورت مطالعه درباره آن، روش های نقد از نظر صاحب نظران و همچنین روش های نقد و تحلیل در انواع تاریخ نگاری ها تبیین می شود. همچنین فنون نقد مانند توصیف و تجزیه و تحلیل و تفسیر و تأویل و مانند آن تشریح می شود. در این حین نقد موضوعی یا همان انواع موضوعات قابل توجه در نقد معرفی می شود.

روش: در میان روش های گوناگون نقد، روش تحلیل معمارانه / طراحانه، نقطه توجه کارگاه است. روشی که مطابق آن، به وجه معمارانه اثر بیش از وجوه دیگر آن توجه می شود و اثر معماری از آن حیث که اثر معماری است، بررسی می شود. در این شیوه اگرچه انواع اطلاعات تاریخی و اجتماعی و فکری و مانند آن به مدد شارح و منقد می آید، اما عمده توجه او به معماری اثر و پیوند طراحانه میان نظر و عمل طراح است. لذا آموزش فنون تجزیه و تحلیل و تفسیر و تأویل دغدغه عمده کارگاه است.

جلسات درس به صورت کارگاهی برگزار می شود و در تعدادی از جلسات آن، مباحث نظری روش های نقد معماری تشریح می شود. در این جلسات گاه مدرس خود به تجزیه و تحلیل آثار می پردازد و گاه به همراه دانشجو چنین می کند. همچنین در برخی جلسات دانشجویان به طور فردی یا گروهی اثر یا مجموعه آثاری را تحلیل می کنند. همچنین ممکن است از صاحب نظران دیگر نیز دعوت کرد تا برای دانشجویان به نقد آثار معماری بپردازند. می توان در پاره ای از جلسات کارگاه، بنایی تاریخی را انتخاب کرد و از دانشجویان خواست تا هرکدام به استقلال به شرح یا تفسیر آن بپردازند و حاصل اندیشه خود را در چند صفحه بنویسند.

روش ارزیابی: نگارش یک گزارش (گروهی) نقادانه مفصل درباره یک یا مجموعه ای از آثار، به همراه

گزارش های مختصر (فردی) و اجمالی تحلیلی (طی جلسات کارگاه) مبنای ارزیابی است. گزارش مفصل که حاصل کار گروهی (سه یا چهار نفره) است در پایان نیمسال ارائه می شود. اگر مدرس لازم بداند می تواند با برگزاری امتحان کتبی میزان درک دانشجویان از مباحث نظری درس را بسنجد. این امتحان را می توان در پایان نیمسال و یا اواسط نیمسال برگزار کرد.

سرفصل مطالب درس:

- تعاریف نقد: ذکر نظرات صاحب نظران در تعریف نقد و نقد آثار معماری/ تاریخی
- ضرورت نقد: شرح ضرورت آموزش فنون نقد و تحقیق و مطالعه آن و همچنین فواید آن برای معماری و تاریخ معماری.
- نقد و دانش معماری: شرح نسبت نقد و دانش معماری و معرفی نقد در حکم بستر مبنای نظری و تاریخ معماری.
- روش های نقد: معرفی آداد و روش های نقد معماری و انواع دسته بندی های نقد برحسب: اهداف نقد، فنون نقد، موضوع ها در نقد و مواضع منتقدین ، و نقد معمارانه / موضع معمارانه.
- فنون نقد: توصیف، تجزیه، تحلیل، تفسیر، تأویل .
- روش های نقد در تاریخ نگاری ها: شرح روش نقد و تفسیر آثار معماری در متون مختلف تاریخ معماری ، و معرفی رویکردهای مورخین.
- شرح و تحلیل متون نقادانه: معرفی و شرح متون گوناگون از منابع معماری یا تاریخ معماری که یک یا مجموعه ای از آثار را تحلیل و تفسیر کرده اند، و همچنین تبیین روش یا رویکرد نقادانه مورخ/ نویسنده.
- جلسات بحث و گفتگو درباره آثار: معرفی یک یا مجموعه ای از آثار تاریخ معماری در کارگاه، و نقد و بررسی آنها، توسط مدرس یا دانشجو یا هر دو و یا توسط صاحب نظر مهمان. در بررسی مجموعه آثار ممکن است از روش نقد تطبیقی نیز کمک گرفته شود.
- جلسات نقد کوتاه مدت: برگزاری اسکیس های نقادی (نقد نویسی کوتاه) درباره یک یا مجموعه ای از آثار در کارگاه، توسط دانشجویان ، ارائه گزارش نقد در پایان جلسه.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۸

نام درس: پژوهش در تاریخ معماری ایران ۱ (دوره پیش از تاریخ)

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری، ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ۰۴

هدف: اهداف این درس عبارتند از: الف) آشنایی دانشجویان با گستره زمانی و بستر مکانی معماری پیش از تاریخ ایران؛ ب) درک و دریافت مفهوم و چگونگی آغاز آن معماری؛ ج) آشنایی با گونه های مختلف آن در شیوه های مختلف استقرار از طریق نمونه ها؛ د) شناخت نحوه دوره بندی (زمانی و فرهنگی)؛ ه) آشنایی با سیر تحول گونه ها به صورت تطبیقی؛ و) توجه به آثار ناشناخته یا کمتر شناخته شده و یا مطالعه نشده با توجه به گسترش مداوم مطالعات باستان شناسی در این زمینه .

موضوع: موضوعات مورد بحث و بررسی در این درس عبارتند از: ۱) تعریف محدوده تاریخی و مشخصات زمانی دوره معماری پیش از تاریخ؛ ۲) تعیین حدود و مختصات جغرافیایی معماری پیش از تاریخ از فرارود تا میان رود (از سیحون تا فرات)؛ ۳) آشنایی با شیوه های مختلف استقرار؛ ۴) آشنایی با مشخصات هر دوره و ویژگی های آثار معماری باقیمانده یا به دست آمده از آنها؛ ۵) معرفی اجزاء سازنده بنا و فضای معماری در آثار موجود؛ ۶) بحث در عوامل مؤثر در شکل گیری بنا و فضای معماری مانند اقلیم، مصالح، فن، سازه و کارکردها؛ ۷) بررسی شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی (نظام اقتصادی و معیشتی، ساختار اجتماعی، رسوم، سنتها، باورها و اعتقادات)؛ ۸) بحث در معانی فضاها و معرفی نمادها و نحوه نگرش به آنها در فضاسازی آثار موجود؛ ۹) بحث در مبانی دوره بندی و معرفی نظرات مختلف در آن موارد؛ ۱۰) مطالعه تطبیقی از نظر ارتباط و تأثیر و تأثر آثار مختلف (از نظر مکانی و زمانی) بر یکدیگر.

روش: در این درس با ارائه تصویری کلی از گستره استقرارها و مناطق مهم پیش از تاریخ در سرزمین ایران و خصوصیات آنها، ویژگیهای کلی معماری هر منطقه و دوره های مختلف آن توضیح داده می شود. دانشجویان ضمن آشنایی با مصادیق فوق به انتخاب خود و با راهنمایی مدرس به یک پژوهش تکمیلی در مورد یکی از مصادیق شناخته شده یا پژوهش اکتشافی در مورد یک نمونه کمتر شناخته شده یا ناشناخته می پردازند و نتایج مطالعات خود را در کلاس ارائه می دهند. موضوعات کلی تر در حوزه معماری پیش از تاریخ نیز با تأیید استاد مربوطه می تواند موضوع پژوهش را تشکیل دهد.

از آنجایی که بسیاری از مسائل حوزه تاریخ معماری در دوران پیش از تاریخ ناشناخته و محل بحث و ابهام است، از این رو مباحث درس باید با توجه به آخرین اکتشافات و یافته های حوزه های مختلف مرتبط با درس به ویژه باستان شناسی مطرح شده و به روز گردند. برای پاسخگویی به این ضرورت درس به صورت نظری - سمیناری ارائه می شود و برحسب نظر استاد مربوطه از اساتید و کارشناسان خبره در حوزه تاریخ معماری ایران (دوره پیش از تاریخ) برای پیشبرد مباحث کلاس دعوت خواهد شد.

روش ارزیابی: ارزیابی بر اساس مشارکت فعال دانشجویان در مباحث کلاس و نیز مقاله پژوهشی است که دانشجو در پایان ترم ارائه خواهد داد.

سرفصل مطالب درس:

- حدود و مختصات جغرافیایی، اقلیمی و زمانی معماری پیش از تاریخ ایران
- گستره اولین استقرارها در حوزه سرزمین ایران و بررسی و شناخت حوزه های فرهنگی
- شیوه های مداخله و تعامل انسان ساکن در این سرزمین در فضای پیرامون خود در این دوره
- مفهوم معماری و اولین ساختارهای شکل یافته
- معرفی آثار باقیمانده به ترتیب تاریخی و در حوزه های مختلف فرهنگی با اشاره به انواع زندگی و استقرار (کوچ نشینی، غارنشینی، یکجانشینی)
- معرفی آثار اولین روستاها در ایران

بسمه تعالی

کد ردیف: ۰۹

نام درس: پژوهش در تاریخ معماری ایران ۲ (معماری دوران تاریخی)

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری، ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ۰۴

هدف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با مشخصات زمانی و مکانی معماری دوران تاریخی (از عیلام تا ساسانی)، مفهوم و مشخصات حوزه های فرهنگی این دوره و چگونگی شکل گیری معماری در این حوزه ها است. دانشجویان از طریق بررسی مصادیق به جا مانده با خصوصیات معماری این دوره آشنا می شوند و آن را با معماری سرزمین های همجوار مقایسه می کنند. ضمناً بناهای ناشناخته یا کمتر شناخته شده این دوره نیز شناسایی و بررسی می شوند.

موضوع: موضوعات مورد بحث و بررسی در این درس عبارتند از:

- ۱) تعریف محدوده تاریخی و مختصات زمانی - مکانی معماری دوره تاریخی
- ۲) تعریف حوزه فرهنگی، معرفی حوزه های مختلف فرهنگی، محدوده تاریخی یا جغرافیایی آنها و رابطه آنها با دوره بندی تاریخی.
- ۳) معرفی مختصات حوزه ها و شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سایر عوامل تأثیرگذار در هر حوزه
- ۴) معرفی معماری هر حوزه، عوامل مؤثر در شکل گیری آن، ویژگی آثار باقیمانده، انواع گونه های بناها در هر حوزه فرهنگی و ارتباط معماری حوزه های فرهنگی با دوره های تاریخی
- ۵) معرفی اجزاء سازنده بناها و فضاها در هر حوزه فرهنگی و سبک معماری.
- ۶) معانی فضاها و کاربری آنها و معرفی نظرات مختلف.
- ۷) مطالعه تطبیقی از نظر ارتباط و تأثیر و تأثر آثار معماری بر یکدیگر (از نظر مکانی و زمانی در حوزه های مختلف فرهنگی درون سرزمینی و با مناطق همجوار).

روش: در این درس دانشجویان ضمن آشنایی با مصادیق معماری دوران تاریخی به انتخاب خود و با راهنمایی مدرس به یک پژوهش تکمیلی در مورد یکی از مصادیق شناخته شده یا پژوهش اکتشافی در مورد یک نمونه کمتر شناخته شده یا ناشناخته می پردازند و نتایج مطالعات خود را در کلاس ارائه می دهند. موضوعات کلی نیز در حوزه معماری دوران تاریخی با تأیید استاد مربوطه می تواند موضوع پژوهش را تشکیل دهد.

از آنجایی که بسیاری از مسائل حوزه تاریخ معماری در دوران تاریخی از جهات مختلف محل بحث است، از این رو مباحث مطرح در درس باید با توجه به نظرات، اکتشافات و یافته های جدید حوزه های مختلف در سطح ملی و فراملی مرتبط با درس، به ویژه باستان شناسی و تاریخ هنر مورد بررسی قرار گرفته و به روز گردند. برای پاسخگویی به این ضرورت درس به صورت نظری - سمیناری ارائه می شود و برحسب نظر استاد مربوطه از اساتید و کارشناسان خبره در حوزه تاریخ معماری ایران (دوره تاریخی) برای پیشبرد مباحث کلاس دعوت خواهد شد.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس آزمون کتبی در پایان نیمسال، میزان مشارکت فعال دانشجویان در مباحث کلاس و مقاله ارائه شده است.

سرفصل مطالب درس:

- گستره تاریخی و جغرافیایی استقرارها و آثار معماری در دوران تاریخی
- معرفی عناصر تأثیر گذار تاریخی، فرهنگی و سیاسی بر معماری (سنت ها ، هویت ایرانی، مهاجرت ها و تهاجمات، تعاملات فراملی و تحولات اجتماعی و اقتصادی)
- تعریف حوزه های فرهنگی و نام و مشخصات هر حوزه.
- عناصر اصلی اندیشه معماری در دوران تاریخی (مبانی اساطیری، دین ، قدرت، دولت ، طبقات اجتماعی، تدافع).
- معرفی شیوه های مختلف استقرار(روستا، شهر، کوچ نشینی) و بررسی مهمترین آثار باقی مانده.
- سبک های معماری و مهمترین آثار باقی مانده از آنها در حوزه های فرهنگی مختلف
- عناصر و عوامل موثر بر ساخت بنا (عوامل محیطی، مصالح و نیروی انسانی، فناوری)
- اجزاء تشکیل دهنده بنا، نحوه فضاسازی، الگوها، شاخصه های زیباشناختی، تناسبات و تزئینات در گونه های مختلف معماری دوران تاریخی.
- معنا و نمادگرایی در معماری دوران تاریخی.
- تأثیر و تأثر معماری ایرانی با معماری سرزمین های همجوار به ویژه معماری یونانی - رومی و ارتباط آن با معماری اسلامی.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۰

نام درس: پژوهش در تاریخ معماری ایران ۳ (دوره اسلامی)

کد درس:

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس: ۴۸ ساعت نظری، ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ۰۸

هدف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با مصادیق معماری اسلامی ایران و سیر تحول این معماری در دوره های مختلف است. در عین حال این درس می کوشد نکات مبهم و حلقه های مفقوده این سیر تحول را دریابد و بررسی کند.

موضوع: تبیین مشخصات و سیر تحول معماری دوران اسلامی، فضا و فضا سازی و معرفی هنرهای وابسته به این معماری در دوره های مختلف موضوع اصلی درس را تشکیل می دهد. در حاشیه این موضوع اصلی، شرایط سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و به خصوص فرهنگی هر دوره نیز به میزان لازم برای ادراک بهتر بستر تولد، علل رشد و تغییر و تحولات معماری هر دوره مد نظر قرار می گیرد.

روش: مباحث کلاس در این درس باید همواره با تصاویر مختلف گویا و نقشه های خوانا از مصادیق معماری اسلامی ارائه شود. دانشجویان با مشارکت فعال مباحث کلاس را دنبال کرده و آنها را شفاف تر و دقیق تر می نمایند. همچنین دانشجویان به موازات شرکت در کلاس ها یک تمرین پژوهشی انجام می دهند. موضوع این تمرین پژوهشی که با نظر مدرسین انتخاب می شود بهتر است درباره آثار یا موضوعات ناشناخته یا کمتر مطالعه شده یا نقاط ابهام و حلقه های مفقوده سیر تحول این معماری باشد. کارهای پژوهشی دانشجویان در این درس باید به گونه ای تنظیم شود که به مدد نتایج آن به مرور تصویر روشنتر و دقیقتری از تاریخ معماری اسلامی ایران به دست آید و در مباحث کلاس مؤثر افتد. این پژوهش ها باید حتی الامکان با حضور دانشجویان در محل آثار و مواجهه مستقیم ایشان با بناها صورت گیرد. دعوت از صاحب نظران و اساتید برجسته می تواند مباحث کلاس را غنای بیشتری بخشد.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی براساس آزمون کتبی در انتهای نیمسال، میزان مشارکت دانشجویان در مباحث کلاس و نتایج تمرین های عملی ایشان انجام خواهد شد.

سرفصل های درس:

الف - مقدمات

- تبیین مفهوم معماری اسلامی ایران، محدوده تاریخی و جغرافیایی حوزه نفوذ آن.
- معرفی مطالعات انجام شده و انواع منابع و مآخذ معماری اسلامی ایران و جریان های گوناگون در تاریخ نویسی این معماری و سیر تحول آن و نیز طبقه بندی و ارزیابی دستاوردهای جریان های مختلف.
- نحوه شکل گیری معماری اسلامی ایران و ارتباط آن با معماری قبل از اسلام ایران و معماری سرزمین های همجوار.
- ارائه تصویر کلی از فرهنگ و جامعه دوره اسلامی، حکومتها و نوع زندگی مردم و اعتقادات و باورها.
- تبیین مشخصات و شاخصه های اصلی معماری و شهرسازی اسلامی ایران.
- معرفی کلی خصوصیات معماران و پدیدآورندگان معماری، روشهای آموزش و آداب و اخلاق معماری.
- معرفی کلی هنرهای وابسته به معماری و تأثیر هر یک از آنها در کیفیات فضا و فضا سازی.

ب - دوره بندی و سیر تحول

- بحث در مبانی دوره بندی معماری اسلامی و دوره بندی هایی که تاکنون انجام شده و نقاط قوت و ضعف هر یک از آنها.
 - بررسی عوامل مختلف مؤثر در شکل گیری و تغییر و تحولات دوره های مختلف همچون خصوصیات فرهنگی و اعتقادی، تحولات سیاسی و اجتماعی، وضعیت اقتصادی، ویژگیهای جغرافیایی و اقلیمی و محلی، مختصات فناوری و ... و میزان تأثیر هر یک از آنها در تغییر و تحولات معماری و شهرسازی دوره های مختلف.
 - بحث و بررسی سیر تحول مشخصات معماری هر یک از انواع بناهای باقیمانده دوره اسلامی در طول تاریخ.
 - بحث و بررسی مشخصات معماری دوره های مختلف با توجه به انواع بناهای باقیمانده از آن دوره
 - بحث در تفاوت و تشابه خصوصیات معماری دوره های مختلف و ریشه یابی تغییر و تحولات معماری هر دوره.
- تذکر:** بررسی سیر تحول معماری اسلامی ایران و جستجوی دلایل این تحولات موضوع اصلی این کلاس را تشکیل می دهد که مباحث مختلف آن می تواند در کلاس به بحث و موشکافی گذاشته شود. این بحث می تواند به صورت همزمان به سیر تحول یک نوع بنا در طول تاریخ بپردازد یا مشخصات معماری هر دوره را در بناهای مختلف بررسی نموده این تحولات را ریشه یابی نماید. تمرین های عملی دانشجویان نیز می تواند در ارائه بحث های کلاس شکل بگیرد و به آن یاری رساند. اما به هر حال تمامی مباحث این موضوع باید با بررسی دقیق مصادیق آغاز شده و نتایج حاصل کاملاً متکی به مشخصات آنها باشد.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۱

نام درس: تاریخ تطبیقی معماری جهان اسلام

کد درس:

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری، ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ۰۷، ۰۹

هدف: بررسی تأثیرات گوناگون حضور اسلام در بستر فرهنگی سرزمین های حوزه جهان اسلام و نقش آن در فرایند تولید معماری و احیاناً فراورده های فرهنگی دیگر و مقایسه آنها با یکدیگر.

موضوع: موضوع این درس نقد و بررسی معماری ملی و بومی و رابطه آن با معماری دیگر سرزمین ها، جستجوی ریشه ها، پیوندها، دریافت تأثیر و تأثرها و تلاقی جریان های متفاوت فرهنگی در فرایند شکل دهی انسان به فضای زیستی - معماری - خود است.

گستره ای از جهان که در آن اسلام از بدو ظهور تاکنون به نحوی حضور مؤثر و محسوس داشته است محدوده مکانی و زمانی حوزه این تحقیق را تشکیل می دهد.

روش: نظر به گستردگی فوق العاده زیاد مضامین حوزه تحقیق و اهمیت بنیادی آن در فراهم آوردن بستر واقعی فهم تاریخ معماری جهان اسلام، این درس در دو بخش نظری و عملی ارائه خواهد شد. در بخش نظری توصیه می شود که از اساتید مختلف و متخصص در گستره زمانی و مکانی جهان اسلام استفاده شود. مباحث توسط استاد در کلاس ارائه شده و در میزگردی با دانشجویان مورد بحث قرار می گیرد.

در بخش عملی پژوهش های میدانی و کتابخانه ای در ایران و سرزمین های دیگر جهان اسلام و جز آن صورت گرفته و نتایج آن در کلاس ارائه شده و مورد بحث و بررسی گروهی استاد و دانشجویان قرار می گیرد.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس آزمون کتبی در پایان نیمسال، میزان مشارکت فعال دانشجویان در مباحث کلاس و مقاله ارائه شده است.

سرفصل مطالب درس:

- تعیین محدوده مکانی جهان اسلام و حوزه های جغرافیایی - فرهنگی تحت تأثیر آن
- تعیین محدوده زمانی، نقطه آغاز و محدوده زمانی مورد پوشش در درس
- معرفی مناطق مختلف حوزه جهان اسلام، سیر تحول معماری در این سرزمین ها و آثار برجسته به وجود آمده و عوامل مؤثر بر تحولات این معماری ها
- مقایسه تاریخی معماری مناطق مختلف در سرزمین های اسلامی
- مقایسه موضوعی معماری مناطق مختلف

تبصره: با توجه به گستردگی سرزمین های تحت پوشش جهان اسلام ، تنوع موضوعات و مقولات و نیز وسعت دوره زمانی مورد بررسی، استاد مربوطه می تواند در هر ترم ارائه درس مناطق، موضوعات و گستره های زمانی خاصی را انتخاب نماید و دانشجویان را به پژوهش در آن راستا هدایت نماید.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۲

نام درس: رساله نهایی

کد درس:

تعداد واحد: ۶ واحد

نوع واحد:

نوع درس: اصلی - تخصصی

ساعات تدریس:

پیشنیاز: حداقل سه درس از چهار درس ۰۸، ۰۹، ۱۰ و ۱۱

هدف: ارزیابی اندوخته ها و تجربیات دانشجو و توانائی جمع بندی آنها در کار پژوهشی و قابلیت نتیجه گیری در یک کار تحقیقی تخصصی تاریخ معماری هدف این برنامه است.

موضوع: رساله نهایی یک کار تحقیقی تمام عیار در زمینه های مرتبط با تاریخ معماری ایران است. در ابتدا تحدید حدود مسئله، جمع آوری منابع و تجزیه و تحلیل و شناخت و معرفی دقیق و روشن موضوع انجام می شود. در مرحله بعد ارائه نظریه خاص براساس مطالعات بخش اول و بحث در اثبات صحت آن نظریه است. نتیجه کار در پایان باید از کمیت و کیفیت و استانداردهای یک کار تحقیقی کامل برخوردار باشد.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۳

نام درس: تاریخ شهر در ایران

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ۰۲، ۰۴

هدف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با مفهوم شهر ایرانی، سیر تحول شهر و ساخت و سازمان فضایی آن از زمان پیدایش شهرنشینی در ایران تا دوران حاضر است.

موضوع: در این درس موضوعات مشخص در حوزه خصوصیات کالبدی - فضایی شهر، تأثیر عوامل مختلف زیست محیطی، اقلیمی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی بر شکل گیری فضاها و مجموعه های شهری، تحولات ساختار و سازمان فضایی شهر، با استفاده از نمونه های عینی و مصداقها، مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. رابطه عناصر معماری و شهری در شکل گیری کالبدی - فضایی مجموعه شهری مورد بررسی قرار می گیرد و ویژگیهای کالبدی - فضایی عناصر و فضاهاى شهر ایرانی شناسایی می شود.

روش: درس به صورت نظری ارائه می شود. دانشجویان ضمن مشارکت در مباحث کلاس، با انتخاب یکی از موضوعات مرتبط، به پژوهش در آن زمینه پرداخته و نتایج پژوهش را طی جلسات کلاس ارائه می نمایند. در صورت لزوم مطالعات میدانی انجام می گردد.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی براساس آزمون کتبی و مقاله ارائه شده انجام می گردد.

سرفصل مطالب درس

- مفهوم شهر ایرانی، نحوه پیدایش و سیر تحول آن
- پایتخت ها و مراکز شهری مهم ایرانی در بستر تاریخ
- نحوه مکان یابی شهر ایرانی در پهنه سرزمین
- عوامل مؤثر بر شکل گیری شهر و فضای شهری؛ عوامل طبیعی، عوامل فرهنگی
- اجزاء تشکیل دهنده شهر و سیر تطور آنها در طول تاریخ
- انواع شکل شهر و تحولات آن
- ویژگیهای بافت شهری سنتی ایران و تأثیر عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی بر آن

- رابطه معماری و شهر و تحولات آن در بستر تاریخ
- مفهوم فضای شهری و فضای عمومی در سیر تکوین شهر ایرانی

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۴

نام درس: آشنایی با مبانی باستان شناسی

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیش نیاز: ۰۴

هدف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با ماهیت علم باستان شناسی، مبانی، اهداف، نظریات، رهیافت ها و روشهای مطالعاتی آن، شکل گیری و سیر تحول آن، ارتباط آن با سایر شاخه های علمی و دانشها، بررسی نقش باستان شناسی در تحول مطالعات معماری و بالعکس، و معرفی کاربرد های باستان شناسی است.

موضوع: موضوعات مورد بحث و بررسی در این درس عبارتند از: (۱) معرفی مبانی باستان شناسی و گرایش اصلی آن برای بازسازی رفتار فرهنگی انسان در زمینه های مختلف زندگی او و در دوره های گوناگون؛ (۲) بررسی سیر تحول اهداف، نظریات، رهیافت ها و شیوه های مطالعات باستان شناسی با تاکید بر ویژگی های مواد متنوع فرهنگی مورد مطالعه، بخصوص معماری؛ (۳) معرفی روشهای شناسایی، کشف، بررسی، تحلیل، حفاظت و مرمت مواد فرهنگی بخصوص مواد مرتبط با معماری؛ (۴) آشنایی با نحوه بررسی و پژوهش در زمینه های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و معیشتی، محیطی، فن آوری، ادراکی و غیره از دیدگاه باستان شناختی؛ (۵) بررسی ارتباطات میان رشته ای در باستان شناسی و چگونگی استفاده از دانشهای مختلف در پردازش و تحلیل یافته ها و استخراج داده ها و استنتاج دقیق از آنها با تاکید بر مسایل زیست بوم و معماری (۶) بررسی کاربرد های متنوع باستان شناسی در جوابگویی به نیاز جوامع امروز با تاکید بر مسایل معماری و عمران و شهرسازی.

روش: درس به صورت نظری- سمیناری ارائه می شود. دعوت از صاحب نظران و اساتید خبره برای پیشبرد مباحث درس می تواند به غنا و تازگی مطالب مطرح شده بیافزاید.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس آزمون کتبی خواهد بود. مشارکت فعال دانشجویان در مباحث کلاس و انجام طرح های منتج از این مباحث به وسیله دانشجویان و ارائه آن به صورت شفاهی و/ یا کتبی در کلاس در نمرات نهایی تأثیر خواهد داشت.

سرفصل مطالب درس:

- بررسی تاریخچه باستان شناسی - مبانی و نظریات آن
- نحوه طبقه بندی مواد فرهنگی و رهیافت باستان شناختی به آنها

- بررسی تاریخچه مطالعات معماری در باستان شناسی
 - روش شناسی مطالعه آثار معماری
 - بررسی نقش باستان شناسی و شاخه های مختلف آن در درک معماری
- بررسی کاربرد های متنوع و متعدد باستان شناسی در حوزه های مختلف زندگی جوامع امروز با تاکید بر حوزه های مرتبط با معماری و شهرسازی

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۵

نام درس: آشنایی با سازه و مصالح سنتی

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: هدف از درس آشنایی دانشجویان با مواد، مصالح، سازه ها و فنون مورد استفاده در معماری سنتی ایران، دلایل کاربرد و نحوه استفاده از آنها براساس نمونه های عینی و مصادیق عملی است.

موضوع: در این درس دانشجویان با انواع مواد، مصالح و سازه هایی که در ساخت بناها و فضاهای معماری سنتی مورد استفاده قرار گرفته اند، سابقه پیدایش و نحوه تحول آنها آشنا می شوند. چگونگی ساخت انواع سازه ها و مشخصات فنی آنها مورد بررسی قرار می گیرد. ارتباط سازه با سایر قسمتهای بنا شناسایی می شود. در ضمن عوامل تأثیرگذار بر شکل گیری سازه مورد نظر قرار می گیرد.

روش: درس به صورت نظری - عملی ارائه می شود. دانشجویان ضمن آشنایی با مصادیق مختلف، از نظر کاربرد انواع سازه ها و مصالح، به انتخاب خود و با راهنمایی مدرس یک بنای سنتی را انتخاب و آن را از نظر سازه، مصالح استفاده شده و فنون به کار رفته، مورد پژوهش، تجزیه و تحلیل قرار می دهند. موضوعات پژوهشی در زمینه سازه و مصالح سنتی، می تواند با تأیید استاد راهنما حول مباحث کلی تر در این حوزه سازمان یابد.

روش ارزیابی: ارزیابی بر اساس آزمون کتبی و مقاله پژوهشی ارائه شده خواهد بود.

سرفصل مطالب درس:

- تبارشناسی واژگان مورد کاربرد در ساختمان سازی سنتی بر اساس اسناد و متون
- مواد و مصالح مورد استفاده در ساختمان سازی سنتی، مشخصات، قابلیت ها، انواع کاربرد، نقاط قوت و ضعف هر یک .
- نگاهی به سیر تحول فن آوری در معماری سنتی ایران
- نحوه انتخاب و بکارگیری و مقاومت سازه ها و مصالح مختلف در شرایط اقلیمی، محیطی متفاوت و در برابر بلایای طبیعی

- سازه های سنگی، قسمت های تشکیل دهنده از پی تا پوشش ها، قابلیت ها و خصوصیات سازه ای، نقاط قوت و ضعف نظام سازه ای، جزئیات اتصالات مورد استفاده در بناهای سنتی
- سازه های چوبی، قسمت های تشکیل دهنده از پی تا پوشش، قابلیت ها و خصوصیات سازه های چوبی، نقاط قوت و ضعف نظام سازه ای، جزئیات اتصالات
- سازه های آجری، قسمت های تشکیل دهنده، قابلیت ها و خصوصیات سازه ای، نقاط قوت و ضعف نظام سازه ای، جزئیات سازه آجری، آجرکاری تزئینی،
- سازه های خشتی، قسمت های تشکیل دهنده، قابلیت ها و خصوصیات سازه ای، نقاط قوت و ضعف نظام سازه ای
- سازه های ترکیبی از مصالح مختلف و مشخصات آنها
- عناصر تزئینی و نحوه اجرا و جزئیات آنها

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۶

نام درس: آشنایی با متون تاریخی و کتیبه‌ها

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با متون تاریخی و کتیبه‌ها به منزله یکی از منابع مهم تاریخ معماری و شهرسازی ایران.

موضوع: آشنایی با اقسام متون تاریخی فارسی و کتیبه‌های بناها و اشیاء، نوع توقع از هر نوع متن و شیوه استخراج اطلاعات از متن.

روش: بررسی متون و کتیبه‌ها به صورت نظری و تمرین عملی استخراج اطلاعات از آنها.

روش ارزیابی: امتحان کتبی تشریحی؛ ارزیابی مقاله تحقیقی دانشجویان در موضوعی مرتبط با یکی از متون یا کتیبه‌ها

سرفصل مطالب درس:

-فوائد درس، برنامه درس، روش ارزیابی، منابع درس

-اهمیت زبان و خط و نسبت آن با اندیشه و فرهنگ و معماری و شهرسازی؛ علم هرمنوتیک

- بحث در کمبود متون مرتبط با معماری در متون موجود؛ معرفی اقسام متون (تاریخی، ادبی، ...)، سیر تحول متون و فراوانی آنها در ادوار گوناگون تاریخ ایران

-متون و کتیبه‌های قبل از اسلام

-کتابهای جغرافیا و تاریخ

-سفرنامه‌ها و خاطره‌نامه‌ها

-کتابهای علمی و فقهی

-تذکره‌ها و مناقب‌نامه‌ها و دیباچه مرقعها

-دیوانها و منظومه‌ها و پندنامه‌ها

-داستانها و حکایتها و افسانه‌ها

-آیین‌نامه‌ها و فتوت‌نامه‌ها

-متون دینی و مقدس

-اسناد (۱- اسناد حکومتی و دیوانی، ۲- اسناد مردمی) و مطبوعات
-کتابها (۱- خط در کتیبه، ۲- ماده تاریخ و حساب جمل، ۳- کتیبه اشیا، ۴- کتیبه بناها)

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۷

نام درس: مروری بر نظریه های معماری

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ۰۲

هدف: هدف از درس آشنایی دانشجویان با مفهوم نظریه معماری و رابطه نظریه معماری با آموزه های اجتماعی و حوزه های دیگر علوم، فلسفه و ادبیات است. در این درس رابطه نظریه معماری با عمل معماری مورد بررسی قرار می گیرد. آشناسدن با برخی از متون مهم نظری بخش دیگری از اهداف درس را تشکیل می دهد. ضمناً در این درس مقدمات آشنایی دانشجویان با تحلیل انتقادی متون و ساختمانها فراهم می گردد. **موضوع:** در این درس دانشجویان با برخی متون که نقش کلیدی در تعیین اندیشه معمارانه در غرب از دوران باستان تاکنون داشته اند، آشنا می شوند. ضمناً نحوه بیان و تجلی نظریه های معماری در فرهنگهای مختلف را در می یابند. همچنین در این درس چگونگی رمزیابی و خوانده شدن نظریه های معماری در بناها مورد بحث قرار می گیرد. جستجو در مورد مفاهیم نظری در معماری سنتی ایران نیز بخش دیگر مباحث کلاس را تشکیل می دهد.

روش: درس به صورت نظری - سمیناری ارائه شده و دانشجویان در طول جلسات کلاس با سرفصلهای درس آشنا شده و برخی متون منتخب را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می دهند. در صورت امکان از اساتید و صاحب نظران در حوزه مباحث نظری معماری برای پیشبرد مباحث کلاس دعوت می گردد. هر دانشجو در طول ترم یکی از نظریه های مطرح در معماری را انتخاب و پژوهشی در زمینه آن انجام داده و نتایج را در کلاس عرضه می نماید

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس آزمون کتبی و مقاله ارائه شده انجام می شود.

سرفصل مطالب درس

- آموزه های کلاسیسیسم غربی در معماری
- آموزه های کلاسیک عصر خردگرایی روشنگری و اثر آن در معماری
- نظریه های مطرح در چارچوب اثبات گرایی و جبرگرایی تاریخی و تأثیر آن در معماری

- معماری و انگاره های جامعه گرا
- معماری و انگاره های عصر ماشین
- واکنش به آموزه های مدرنیسم در معماری
- مفاهیم نظری در معماری ایرانی.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۸

نام درس: باغ ایرانی و تاریخ آن

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: این درس به منظور آشنایی دانشجویان با مشخصات و تاریخ و سیر تحول باغ های ایرانی ارائه می گردد.

موضوع: این درس به معرفی باغ های مختلف تاریخی پرداخته و با کندو کاو در مشخصات کلی معماری آنها، تلاش می کند تغییر و تحولات باغ سازی ایرانی را در طول تاریخ بازگو نماید.

روش: درس به صورت کلاسی و با ارائه تصاویر خوب و گویا از باغ های ایرانی ارائه می شود. دانشجویان به صورت فردی یا گروهی و با نظر مدرس مربوطه، پژوهشی در مورد یکی از موضوعات مرتبط با باغ ایرانی انجام می دهند.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس آزمون کتبی و مقاله ارائه شده انجام می گیرد.

سرفصل های درس:

- تبیین محدوده تاریخی و جغرافیایی و معرفی مشخصات اقلیمی حوزه احداث باغ ایرانی.
- معرفی مطالعات انجام شده و منابع و مأخذ باغ ایرانی.
- ارائه نمونه های ارزنده باغ های ایرانی در طول تاریخ و معرفی سیر تحول آنها .
- نحوه استقرار باغ ها در درون یا بیرون شهرها و ارتباط متقابل باغ و شهر.
- کلیت طرح باغ و گونه های مختلف آن.
- معرفی انواع بناهای درون یا بیرون باغها.
- نحوه تأمین آب برای باغ و سیستم های آب رسانی در باغ.
- آب در باغ.

- گیاهان و گلها در باغ.
- گفتگو درباره تعابیر و تفاسیر مرتبط با فضا سازی و طراحی باغها.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۱۹

نام درس: تاریخ معماری شرق

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با معماری تمدن های مشرق زمین (هند، چین، ژاپن) و مصادیق مهم آن (در حوزه معماری، شهرسازی و منظر سازی) است

موضوع: در این درس دانشجویان با بناهای معماری، شهری و منظر سازی در تمدن های هند، چین، ژاپن و سرزمینهای وابسته به این تمدنها و سیر تحول آنها آشنا شده و رابطه فضای ساخته شده را با مکاتب فلسفی، اعتقادی، اجتماعی و سایر عوامل تأثیرگذار بر نحوه خاص شکل یابی آنها بررسی و شناسایی می کنند. ضمناً با مقایسه تطبیقی این معماری ها، وجوه اشتراک و افتراق آنها شناسایی می گردد. .

روش: درس به صورت نظری _ سمیناری ارائه می شود. حتی الامکان از صاحب نظران فرهنگ و تمدن و هنر سرزمینهای شرقی برای ارائه مطالب طی جلسات کلاس دعوت به عمل می آید. دانشجویان ضمن آشنایی با مصادیق مختلف معماری، شهری و منظر سازی، به انتخاب خود و با راهنمایی مدرس یک بنای معماری یا فضای شهری یا موضوعی در زمینه های مرتبط را با تأیید استاد مربوطه انتخاب و آن را مورد پژوهش، تجزیه و تحلیل قرار داده و نتایج را در کلاس ارائه می نمایند.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی بر اساس نتایج آزمون کتبی و مقاله ارائه شده انجام می گیرد.

سرفصل مطالب درس

تمدن هند:

- معبد هندی (فلسفه، هندسه و معماری).
- تبیین هنر و زیبایی در تفکر هندویی.
- هندوئیسم و مصادیق معماری و شهرسازی آن.

بودیسم:

- بودیسم و انواع زیارتگاه های آن در هند، نپال، سریلانکا.

- از استوپا تا پاگودا (نفوذ بودیسم به چین و آسیای جنوب شرقی).

تمدن چین:

- کنفوسیونیسیم و فرهنگ چینی (معماری و شهرسازی چینی).

- مفهوم « قصر- معبد- شهر» در چین.

- دائوئیسم و آیین چن (نسبت معماری با باغسازی در چین).

- باغسازی چینی نمودی از تجمیع هنرهای مکتب چن در دوره سونگ.

تمدن ژاپن:

- ژاپن باستان, آیین شینتو و معماری (مسکن ژاپنی و معبد شینتویی).

- نفوذ فرهنگ چینی در ژاپن:

- حکومت مرکزی و ساخت پایتخت ها با الگوی چینی

- ساخت معابد بودایی با الگوی چینی

- وحدت زن بودیسم و شینتوئیسم:

- تغییر الگوی معابد بودایی

- پیدایش نیایشگاه های زن

- زیبایی شناسی زن و هنرهای ژاپن (نقاشی, شعر, خوشنویسی).

- زن و مفهوم « ما» در هنر ژاپنی.

- معماری ژاپنی, دیروز تا امروز.

- زن و باغسازی ژاپنی.

بسمه تعالی

کد ردیف: ۲۰

نام درس: مروری بر نظریه های مرمت

کد درس:

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

نوع درس: اختیاری

ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ۰۴، ۰۷، ۱۴

هدف: آشنایی با شیوه های برخورد و مرمت بناها، مجموعه ها و محوطه های تاریخی ایران در طول تاریخ و در مواجهه با شرایط گوناگون

موضوع: در این درس با استفاده از انواع روشهای شناخت و آسیب شناسی بنا، شیوه های مرمت بناها، مجموعه بناها و محوطه های تاریخی در دوره های مختلف تاریخی مورد پژوهش و بررسی قرار گرفته و ثبت و ضبط می گردد. گزارش پژوهش های فوق در دراز مدت اساس تدوین مبانی نظری مرمت در بناهای تاریخی قرار خواهد گرفت.

ضمناً رفتار جامعه معاصر ایرانی در برخورد با این مسئله به عنوان بخشی از تاریخ معماری و شهرسازی ایران مورد پژوهش قرار گرفته و با کشورهای دیگر در جهان اسلام و جز آن مقایسه خواهد شد.

روش: در این درس شیوه های مرمت بناها و مجموعه ها در ایران در طول تاریخ مورد پژوهش و بررسی قرار می گیرد. کار پژوهش گروهی و انفرادی برحسب نظر استاد یا اساتید گروه و براساس برنامه های پژوهشی میان مدت و دراز مدت توسط دانشجویان انجام خواهد گرفت.

ترجیحاً بنا، مجموعه بنا یا بافت شهری که سازمان میراث فرهنگی و گردشگری یا دستگاه دیگری قصد مطالعه آن را برای مرمت و احیاء دارد انتخاب شده و پژوهش به شیوه مستقیم و غیر مستقیم انجام گردیده و حاصل آن به صورت گزارشی مستند و قابل بهره برداری فراهم می آید. یا پژوهش در مورد بناها، مجموعه ها و یا بافت های مشخص صورت خواهد گرفت و تاریخ مرمت و احیاء آن با رویکرد تاریخی به امر مرمت مورد مطالعه و مستند سازی دقیق قرار می گیرد.

در طی جلسات کلاس مباحث نظری مرمت در کنار نتایج پژوهش ها مطرح و مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

روش ارزیابی: ارزیابی نهایی براساس مقاله پژوهشی ارائه شده و نحوه شرکت در مباحث کلاس خواهد بود.

سرفصل مطالب درس:

- تعریف مرمت، مبانی و اهداف آن
- شیوه ها، اصول و مبانی مرمت در ادبیات جهانی
- شیوه ها، اصول و مبانی مرمت در ایران در دوره های مختلف
- رویکرد به امر مرمت بنا یا مجموعه بناها در طول تاریخ و تفاوت های آن با رویکردهای کنونی.